

Lausunto

17.06.2024

Asia: VN/23281/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriölle

Asia: Oikeusministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta

1 Yleistä

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta. Valtiontalouden tarkastusvirasto (jäljempänä VTV) esittää vastauksena lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin seuraavia huomioita, jotka liittyvät vaalirahoituksesta annettuun lakiin, jäljempänä vaalirahoituslaki, ja puoluelakiin.

2 Yleiset huomiot

Kokonaisuutena VTV pitää esitysluonnosta onnistuneena. Siihen sisältyy sellaisia lisäyksiä ja tarkennuksia vaalirahoitus-lakiin ja puoluelakiin, joiden tarpeellisuutta VTV on pitänyt esillä eduskunnalle antamissaan kertomuksissa puoluerahoituksen valvonnasta vuosittain sekä eri vaalien

vaalirahoituksen valvonnasta kunkin vaalin jälkeen antamissa kertomuksissa sekä muun muassa parlamentarisessa vaalityöryhmässä. Esitysluonnokseen sisältyvät ehdotukset merkitsevät parannusta vaalirahoituksen- ja puoluerahoituksen avoimuuden toteutumiseksi.

Ajankohta lakien voimaantulolle

VTV kannatta, että ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.7.2025 kuten esitysluonnoksessa ehdotetaan. Lain voimaantulon ajankohta on optimaalinen vaalikohtaisen ohjeistuksen ja järjestelmätöön kannalta. Vuonna 2025 Suomessa järjestetään yhdistetyt kunta- ja aluevaalit, joissa on arviolta noin 35 000 – 45 000 ehdokasta. Suuren ehdokasmäärän vuoksi on erityisen tärkeää, että lainsäädäntö ja viranomaisen ohjeistus on selkeää, ennakoitavaa ja oikea-aikaista. Tätä nopeammat muutokset saattaisivat aiheuttaa sekaannusta ehdokkaiden ja ilmoitusvelvollisten keskuudessa. Riittävä varautumisaika lainsäädännöllisille muutoksille laskee myös niistä aiheutuvia järjestelmä- ja resurssikustannuksia. Vaalipäivä on 13.4.2025, joten vaalien kampanja-aika alkaa 13.10.2024. Tarkastusvirasto julkaisee ohjeistuksensa vaalirahoituksen ilmoittamisesta hyvissä ajoin ennen kampanja-ajan alkamista.

3 Huomioita esitysluonnoksessa olevista muutoksista vaalirahoituslakiin ja puoluelakiin

Vaalirahoituslaki

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että vaalikampanjalle 1500 euron (kuntavaaleissa 800 euron) ja sitä suuremman lainan antaneiden nimi tulisi julkistaa. Esityksessä ehdotetaan, että myös otetuista lainoista tulisi tehdä ajantasainen ilmoitus. Mikäli lainanantaja olisi luottolaitos, riittäisi tieto, että kyseessä on luottolaitoksen myöntämä laina.

VTV:n näkemyksen mukaan tämä on yksi esitysluonnoksen merkittävimmistä muutoksista lainsäädäntöön. Nykyisen lainsäädännön mukaan vaalikampanjalle lainaa antanutta tahoa ei tarvitse julkistaa, vaikka laina olisi huomattavakin, eikä tähän kohdistu määrällisiä rajoituksia. Se on käytännössä mahdollistanut vaalirahoituslain kiertämisen ja merkittävien tukijoiden piilottamisen julkisuudelta. Lainsäädännön päivittäminen esitysluonnoksessa ehdotetulla tavalla poistaa räikeimmän mahdollisuuden kiertää lakia sekä tuo lainat poliittisen toiminnan rahoitusmuotona paremmin linjaan muiden vaalirahoitusta koskevien euromääräisten rajoitusten kanssa.

VTV:n näkemyksen mukaan muutos lisää ennen kaikkea vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä. Sen sijaan sillä ei ole suuria käytännön (resurssitarpeita aiheuttavia) vaikutuksia valvontatyöhön.

Toinen esitysluonnoksen vaalirahoitusta koskeva muutos koskee vaalikampanjan kulut ylittävän rahoituksen ilmoittamista. Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että vaalikampanjan kulut ylittävä

vaalirahoitus tulisi ilmoittaa sekä se, siirtyykö ylijäävä vaalirahoitus ehdokkaan omiin varoihin vai ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön varoihin.

VTV on havainnut valvontatyössään, että lain nykyinen muotoilu ei ole riittävän selkeä ehdokkaille ja ilmoitusvelvollisille. Lain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa todetaan, että vaalirahoituksena tulee ilmoittaa kaikki ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön tuki yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puolueelta, puolueyhdistyksiltä ja muilta tahoilta. Tästä huolimatta valvontatyössä on havaittu asian tulleen yllätyksenä useille ilmoitusvelvollisille.

VTV on valvonnassa velvoittanut ilmoittamaan myös kulut ylittävän osuuden vaalirahoituksesta ja nimeämään ne tukijat, joiden antama tuki on ylittänyt laissa asetetut rajoitukset erikseen ilmoitettavasta tuesta. Muunlainen tulkinta johtaisi kestävämpään tukijoiden julkistamisen valikointiin ja ilmoitusvelvollisuuden kiertämiseen.

Nykyisen lainsäädännön esitöissä ja oikeuskirjallisuudessa on todettu hyvin yleisellä tasolla, että ylijäävä rahoitus voi jäädä käytettäväksi seuraavissa vaaleissa tai siirtyä ilmoitusvelvollisen omiin varoihin. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan nyt ehdotettu muutos, jossa ilmoitusvelvollinen ottaa kantaa ylijääneiden varojen käyttöön on sekin edistysaskel vaalirahoituksen läpinäkyvyyteen.

Puoluelaki

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että myös otetuista lainoista tulisi tehdä ajantasainen ilmoitus VTV:lle samalla tavoin kuin saadusta tuesta tehdään ajantasainen ilmoitus puoluelain 8 c §:n mukaisesti. VTV:n näkemyksen mukaan ratkaisu, jossa myös vastaanotetusta lainarahoituksesta tehtäisiin ajantasainen ilmoitus, yhdenmukaistasi eri tukimuotojen sääntelyä sekä samalla tukkisi ilmeisimmän aukon sääntelypohjassa.

Puoluelakiin ehdotetut muutokset koskien valvottavien kirjanpitoa ja tilinpäätösasiakirjojen toimittamista vähentää pienten toimijoiden hallinnollista taakkaa selkiyttämällä niiden velvollisuuksia tarkastusvirastolle toimitettavista tiedoista. Tarkastusvirasto kannattaa muutoksia esitysluonnoksessa ehdotetussa muodossa.

Ilmoitusrekisteriä ja sen tietojen julkisuutta koskevat muutokset ovat teknisiä muutoksia, jotka on välttämätöntä tehdä esitysluonnoksessa kirjattujen muutosten vuoksi. Tarkastusvirasto ehdottaa kuitenkin samalla muutettavaksi puoluelain 9 f §:ää niin, että sen 1 momentissa viitattaisiin puoluelain 9 d §:ään eikä vain sen ensimmäiseen momenttiin. Tällä hetkellä puoluelain 9 f §:n 1 momentin mukaan tarkastusviraston ilmoitusrekisteriin talletetaan 9 d §:n 1 momentissa

toimitettavaksi säädetyt asiakirjat, mutta ei saman pykälän 2 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja, vaikka asiakirjat tulee toimittaa VTV:lle. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan puoluelain 9 f §:n muotoilu tulisi muuttaa niin, että sen 1 momentissa viitattaisiin puoluelain 9 d §:ään eikä vain sen ensimmäiseen momenttiin. Tämä lisäisi läpinäkyvyyttä lähiyhteisöksi ilmoitettujen tahojen resursseista ja toiminnasta. Ehdotettu muutos lisäisi puoluerahoituksen avoimuutta ja asettaisi erilaiset puoluepoliittiset toimijat tasavertaisempaan asemaan keskenään.

Nykyinen muotoilu kuuluu: Puoluerahoituksen ilmoitusrekisteriin talletetaan 8 c ja 8 d §:ssä tarkoitettuihin ilmoituksiin, 9 a §:n 2 momentissa ja 9 b §:ssä tarkoitettuihin erittelyihin sekä 9 d §:n 1 momentissa tarkoitettuihin asiakirjoihin sisältyvät tiedot.

Tarkastusvirasto ehdottaa pykälää muutettavan seuraavasti: Puoluerahoituksen ilmoitusrekisteriin talletetaan 8 c ja 8 d §:ssä tarkoitettuihin ilmoituksiin, 9 a §:n 2 momentissa ja 9 b §:ssä tarkoitettuihin erittelyihin sekä 9 d §:ssä tarkoitettuihin asiakirjoihin sisältyvät tiedot.

Lisäksi VTV ehdottaa puoluelain 9 d §:ää muutettavan siten, että kyseisessä pykälässä käytetty termi tasekirja muutettaisiin termiksi tilinpäätös. Siten käytetty terminologia olisi yhdenmukainen kirjanpitolain kanssa.

Tarkastusvirasto kannattaa myös muita esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia siinä muodossaan kuin ne ovat esitysluonnoksessa.

4 Muita huomioita

Tarkastusvirasto nostaa esiin, että esitysluonnokseen ei sisälly kaikki niitä parannuksista puolue- ja vaalirahoituslakiin, joiden tarpeellisuuden VTV on nostanut esiin eduskunnalle antamissaan kertomuksissa puoluerahoituksen ja vaalirahoituksen valvonnasta. Tarkastusvirasto toi näkemyksiään esiin tarvittavista lainsäädännöllisistä muutoksista myös parlamentaarisessa vaalityöryhmässä. Ohessa lista tarvittavista kehittämistarpeista vaali- ja puoluerahoitusta koskevaan lainsäädäntöön.

Erikseen ilmoitettavan tuen alarajan laskeminen tai poistaminen kokonaan oikeushenkilöiltä

VTV ehdotti edellisellä vaalikaudella puolue- ja vaalirahoituslain uudistuksen yhteydessä, että oikeushenkilöiden nimen julkistamiseen vaadittavaa tuen alarajaa lasketaan. Ehdotus karsiutui lainvalmistelun aikana, mutta VTV pitää sitä edelleen merkittävänä muutostarpeena. Ehdotus olisi edelleen perusteltua huomioida, koska julkistamisvelvollisuuden kohdistuessa vain oikeushenkilöihin

siihen ei liity ongelmia yksityisyyden suojan näkökulmasta. Valvontakäytännön perusteella alarajan laskeminen kuitenkin toisi paljon lisää avoimuutta sekä poliittisen rahoituksen lähteisiin että siinä esiintyviin sääntöjenvastaisuuksiin. Ja mikä tärkeintä, poliittinen rahoitus olisi näin entistä läpinäkyvämpää.

Valvonta ulottuu vain pieneen osaan puolueyhdistyksiä

VTV:n valvottavia ovat puoluelain perusteella ainoastaan puolueet, avustuspäätöksessä mainitut yhteisöt ja puolueiden lähiyhteisöt. Valvottavia oli vuonna 2023 yhteensä 158. Rajaus jättää valvonnan ulkopuolelle suurimman osan puolueyhdistyksistä. Eräiden arvioiden mukaan Suomessa toimii jopa 6 000 puolueorganisaatiota. Puolueiden paikallisyhdistysten jääminen puoluerahoituksen valvonnan ulkopuolelle on säännönmukaisesti tuotu esiin VTV:n eduskunnalle antamissa kertomuksissa puoluerahoituksen valvonnasta yhtenä keskeisistä valvonnan rajoitteista. VTV:n näkemyksen mukaan valvontatehtävä tulisi laajentaa koskemaan myös paikallisyhdistyksiä.

Vertailutiedot tehostaisivat valvontaa

Velvollisuus toimittaa tietoja puolueiden rahoituksesta koskee ainoastaan valvottavia (eli rekisteröityjä puolueita, puolueiden lähiyhteisöjä ja puoluetukipäätöksessä lueteltuja puolueyhdistyksiä), eikä VTV:llä ole oikeutta vaatia selvityksiä ja lisätietoja kolmansilta tahoilta. Näin VTV:llä ei ole käytännössä oikeuksia vaatia tai kerätä vertailutietoja, joista se voisi tarkistaa sille toimitettujen tietojen ja ilmoitusten oikeellisuuden. Nykytilanteessa VTV:llä ei ole oikeuksia saada lisätietoja puolueille tukea antaneilta ja palveluita tai tuotteita toimittaneilta tahoilta.

Osana valvontatehtävänsä toteuttamista vaalirahoituksen osalta VTV voi harkintansa mukaan pyytää ilmoitusvelvollisilta lisätietoja ja selvityksiä, joista se pystyy tarkistamaan vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuuden ja riittävyyden. Velvollisuus toimittaa tietoja koskee kuitenkin ainoastaan ilmoitusvelvollista, eikä VTV:llä ole oikeutta vaatia selvityksiä ja lisätietoja kolmansilta tahoilta. Näin VTV:llä ei ole käytännössä oikeuksia vaatia tai kerätä vertailutietoja ilmoitusten oikeellisuuden tarkistamiseksi. VTV on lähes täysin ehdokkaan ilmoittamien tietojen varassa tilanteissa, joissa on syytä epäillä ehdokkaan vaalirahoitusilmoituksen olevan olennaisilta osin virheellinen tai puutteellinen. Tämä on merkittävä este valvonnan tehokkaalle toteutumiselle.

VTV on nostanut raporteissaan esille rajalliset tietojensaantioikeutensa. Myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ ja eduskunnan tarkastusvaliokunta ovat jo pitkään kiinnittäneet huomiota VTV:n rajallisiin tietojensaantioikeuksiin. Rajalliset tietojensaantioikeudet voivat luoda esteitä tehokkaalle valvonnalle. Se on myös osaltaan luonut tilanteen, jossa esimerkiksi yksittäisellä mediayhtiöllä voi olla enemmän tietoa puolueiden vaalikampanjoiden suuruudesta kuin valvovalla viranomaisella.

Sanktiot puoluelain rikkomuksista ovat vähäisiä

Puoluelain 8 b §:ssä on kuvattu puolueiden rahoituksen vastaanottamiseen liittyviä rajoituksia ja lueteltu tahoja, joilta on kiellettyä vastaanottaa rahoitusta. Rajoitusten rikkomisesta ei ole kuitenkaan säädetty sanktioita eikä rajoitusten valvonta kuulu VTV:n valvontakokonaisuuteen vaan niin sanotun poliittisen vastuun piiriin. Nykyisen lainsäädännön puitteissa puolueiden ei esimerkiksi tarvitse palauttaa tukisuoritusta, jonka on antanut laissa erikseen kielletty taho.

Nykyisessä lainsäädännössä ainoa sanktioon rinnastuva keino tehostaa toimeenpanoa on mahdollisuus määrätä uhkasakko, mutta sen käyttöä on rajattu tiukasti. VTV voi sakon uhalla velvoittaa valvottavan täyttämään velvollisuutensa, jos asiakirjoja tai tietoja ei ole viraston kehotuksesta huolimatta toimitettu, korjattu tai täydennetty tai niiden oikeellisuutta ja riittävyttä selvitetty ja laiminlyönti on kokonaisuutena arvioiden olennainen.

Sanktiot vaalirahoituslain rikkomuksista ovat niin ikään vähäisiä

Nykyisessä vaalirahoituslaissa ainoa sanktioon rinnastuva keino tehostaa toimeenpanoa on mahdollisuus määrätä uhka-sakko, mutta sen käyttöä on rajattu tiukasti. Jos ilmoitusvelvollinen ei VTV:n kehotuksesta huolimatta tee vaalirahoitusilmoitusta tai jos ilmoitus havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi, VTV voi velvoittaa ilmoitusvelvollisen sakon uhalla tekemään ilmoituksen tai korjaamaan virheen tai puutteen.

Vaalirahoitusilmoituksella annettujen tietojen oikeellisuutta varmistetaan pyytämällä lisätietoja ilmoitusvelvolliselta. Mikäli kuitenkin ilmoitusvelvollinen kieltäytyy toimittamasta VTV:n pyytämiä selvityksiä, ei tarkastusvirastolla ole mahdollisuutta velvoittaa häntä toimittamaan tietoja vaalirahoituslain nojalla.

VTV:llä ei myöskään ole mahdollisuuksia velvoittaa ilmoitusvelvollista tekemään niin sanottua jälki-ilmoitusta vaalikampanjaa varten otetusta lainasta. Jälki-ilmoituksessa pitää ilmoittaa ehdokkaan tai tukiryhmän ottaman lainan määrä sekä ulkopuolisilta lainan maksamiseen saadut tukisuoritukset, joiden arvo on vähintään 1 500 euroa.

Vaalikaudella 2019–2023 valmisteltiin puolue- ja vaalirahoituslainsäädännön uudistusta parlamentaarisessa työryhmässä. Työryhmän mietinnön pohjalta annetussa hallituksen esityksessä oli mukana laajennuksia uhkasakon käyttömahdollisuuksiin VTV:n tunnistamien tarpeiden mukaisesti. Kyseinen lakiesitys kuitenkin raukesi, sillä sitä ei ehditty käsitellä ennen kevään 2023 eduskuntavaaleja. Uhkasakon käyttömahdollisuuksien laajentaminen tarkastusviraston esittämällä

tavoin tehostaisi valvontaa huomattavasti. Tarkastusvirasto ei ole koskaan joutunut tuomitsemaan uhkasakkoa maksuun saakka, sillä pelkästään sen olemassaolo ja prosessin käynnistäminen on tehokas keino puuttua laiminlyönteihin.

Toinen merkittävä heikkous sanktioiden osalta on, että laissa erikseen kielletyn tuen osalta ei ole säädetty seuraamuksia. Vaalirahoituslain 4 §:ssä on kuvattu vaalirahoituksen vastaanottamiseen liittyviä rajoituksia ja lueteltu tahoja, joilta on kiellettyä vastaanottaa kampanjatukea. Rajoitusten rikkomisesta ei ole kuitenkaan säädetty sanktioita eikä rajoitusten valvonta kuulu VTV:n valvontakokonaisuuteen, vaan niin sanotun poliittisen vastuun piiriin. Nykyisen lainsäädännön puitteissa ehdokkaiden ei esimerkiksi tarvitse palauttaa tukisuoritusta, jonka on antanut laissa erikseen kielletty taho.

Kampanjatili

Tällä hetkellä ilmoitusvelvollisilla, ehdokkailla ja ehdokkaan rekisteröimättömillä tukiyhdistyksillä ei ole kirjanpito- tai muistiinmerkitsemisvelvollisuutta vaalikampanjan kuluista ja rahoituksesta. Tältä osin VTV on pitänyt esillä, että erityisesti presidentin, europarlamentti- ja eduskuntavaaleissa vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen seurantaan voitaisiin asettaa myös muodollisia vaatimuksia. Yksinkertaisimmillaan tämä tarkoittaisi esimerkiksi erillisen pankkitilin käyttöä vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen seuraamiseksi. Alue- ja kuntavaalien osalta selkeämmin säädetty muistiinmerkitsemisvelvollisuus lienee riittävä.

Kampanjatilin avaamisen onnistuminen on ensiarvoisen tärkeää niin ehdokkaalle itselleen kampanjan rahaliikenteen järjestämiseksi ja seuraamiseksi, mutta myös valvonnan kannalta. Vaalirahoitusvalvontaa ei voida luotettavasti toteuttaa ilman tiliotteiden läpikäyntiä. Tämän merkitystä korostaa myös se kuinka paljon VTV:n valvonnan perusteella on tehty muutoksia vaalirahoitusilmoitusten sisältöön vaaleittain. VTV:n näkemys on yhä, että kampanjatili tulisi säätää pakolliseksi, mutta laajempi kampanjatiliä koskeva selvitys tulisi toteuttaa vuoropuheluna rahoituslaitosten kanssa, jotta kampanjatilin avaaminen olisi kaikille ilmoitusvelvollisille mahdollista.

Alue ja kuntavaaleja koskevien säädösten yhdenmukaistaminen

Suomen ensimmäiset aluevaalit järjestettiin erillisinä vaaleina vuonna 2022, mutta vuodesta 2025 alkaen aluevaalit pidetään yhtä aikaa kuntavaalien kanssa. Yhdistelmävaalien sääntely on valmisteltu ja toteutettu osana hyvinvointialueiden perustamista (HE 241/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itse-hallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi).

Alue- ja kuntavaaleissa tulee olemaan ehdokkaana 35 000 – 45 000 henkilöä, ja vaalikohtaisen sääntelyn yksityiskohtien poiketessa toisistaan, tulee jo yksistään ehdokasmassojen tuoma neuvontatarve heijastumaan VTV:n lisäresurssitarpeina, mutta myös laajemmin kentällä puolueorganisaatioiden sisäisenä neuvontatarpeena. VTV:n näkemyksen mukaan yhdistelmävaaleja koskeva lainsäädäntö olisi syytä harmonisoida toisiaan vastaaviksi. Näin vaaleissa ehdolla olevien olisi helpompi toteuttaa kampanjointi säännösten mukaisesti. Vaalirahoituslain velvoitteiden harmonisointi alue- ja kuntavaalien osalta vähentäisi hallinnollista taakkaa kaikilta toimijoilta ja selkeyttäisi ehdokkaiden velvollisuuksia.

Presidentinvaali

Voimakas taloudellinen riippuvuus yhdestä rahoittajatahosta voi synnyttää epäilyksiä, että rahoittaja pyrkisi vaikuttamaan epäasiallisesti ehdokkasiin tai ehdokkaita asettavan tahon harjoittamaan politiikkaan. Siksi vaalirahoituslakiin on kirjattu vaalikohtaisesti enimmäismäärä, jonka verran tukea saa vastaanottaa yhdeltä ja samalta tukijalta. Poikkeuksen tähän muodostaa presidentinvaali, josta ei ole säädelty yksittäiseltä tukijalta saadun tuen enimmäismäärää. Presidentinvaalissa tukea saa näin ollen vastaanottaa yhdeltä taholta rajoittamattomasti.

Lain esitöissä on presidentinvaalin osalta todettu, että tukikattoa ei määrättäisi presidentinvaaliin, jossa kampanjat ovat yleensä puoluevetoisia ja suurempia kuin muissa vaaleissa. VTV:n näkemyksen mukaan olisi suositeltavaa, että myös presidentinvaalin osalta kirjattaisiin vaalirahoituslakiin enimmäismäärää, jonka verran tukea saa vastaanottaa yhdeltä ja samalta tukijalta. VTV:n näkemyksen mukaan looginen tukikatto yksittäiselle tuen antajalle olisi 30 000 euroa. Se on enimmäismäärä tukea minkä saa puoluelain mukaan vastaanottaa yhdeltä tukijalta kalenterivuodessa.

Vaalikampanjan kulujen erittely

Ilmoitusvelvolliset tulee eritellä vaalikampanjan kulut vaalirahoitusilmoituksella. Vastaavasti puolueet ja avustuspäätöksessä mainitut yhdistykset tulee eritellä kulut vaalikampanjan kuluja ja rahoitusta koskeva erittelyissä. Kulujen erittelytarkkuus perustuu vaalirahoituslakiin ja puoluelakiin. VTV:lle on, eri yhteyksissä tuotu esiin, että ilmoitettavien tietojen erittely tarkkuutta tulisi selkeyttää. Tältä osin VTV nostaa esiin, että mikäli kulujen erittelytarkkuutta toivotaan muutettavan, muutoksen tulee perustua lakimuutokseen.

Huomio ruotsinkielisestä esitysluonnoksesta

Esitysluonnoksessa on vaalirahoituslain 6 a §:n osalta ehdotettu, että pykälän viimeinen momentti olisi seuraavanlainen: ”Jos 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu vaalirahoitus ylittää vaalikampanjan kulut, tulee ilmoittaa myös ylijäävä vaalirahoitus sekä se, siirtyykö ylijäävä vaalirahoitus ehdokkaan omiin varoihin vai ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön varoihin”.

Vastaava ruotsinkielinen ehdotus on esitysluonnoksen mukaan: ”Om den valfinansiering som avses i 2 § 2 mom. över-skrider kostnaderna för valkampanjen, ska även överskottet från valfinansieringen redovisas och dessutom ska det uppges om överskottet ska överföras till kandidatens egna medel eller till kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten”.

VTV esittää, että ruotsinkieliseen lakitekstiin sana ”medel” tulisi huomioiduksi samalla periaatteella kuin mitä on suomenkielisessä lakitekstissä.

Lopuksi VTV toteaa, että eräitä rauenneen hallituksen esityksen (HE 254/2022 vp) mukaisia asioita varten on perustettu uusi parlamentaarinen työryhmä kehittämään eräitä äänestämiseen ja vaaleihin liittyviä käytäntöjä (OM137:00/2023). Työryhmän yhtenä tavoitteena on selvittää parlamentaarisen vaalityöryhmän loppuraportissaan (9.2.2022) esittämiä muutoksia lakiin ehdokkaan vaalirahoituksesta, jonka mukaan VTV:lle annettaisiin mahdollisuus tehostaa uhkasakolla valvontatyötään. Asia on myös todettu esitysluonnoksessa.

Lisätietoja antavat:

Jonna Carlson, valvontapäällikkö

Pontus Londen, johtava tilintarkastaja

Carlson Jonna

Londen Pontus
Valtiontalouden tarkastusvirasto